

Dan spomina na žrtve nacizma, fašizma in pri nas komunizma

Pred desetletjem je Evropski parlament izglasoval »Resolucijo o evropski zavesti in totalitarizmu« in 23. avgust razglasil za vseevropski dan spomina na njihove žrtve.

Izbrali so datum, ko sta se diktatorja **Adolf Hitler** in **Josip Stalin** dogovorila, kako si bosta razdelila vzhod Evrope. To se je zgodilo 23. avgusta 1939, dogovor pa je po zunanjih ministrih obeh držav znan kot sporazum Ribbentrop-Molotov.

A zadnji strahoviti zločini so se v Evropi dogajali še pred četrto stoletje, opozarja evropska resolucija. Bilo je v naših krajih, na Balkanu, ob razpadanju socialistične Jugoslavije.

Najbolj je zadelo Poljsko

Del dogovora Ribbentrop-Molotov je bil tudi bolj tajni del, da sta si diktatorja razdelila ozemlja držav, ki so bile med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, predvsem Poljske, kjer so Sovjeti, ko so svoj del te države po dogovoru z Nemci zasedli, pomorili častnike poljske vojske, ko se je ta že predala. Dogodek je znan kot pokol v Katinskem gozdu. Pokol so poskušali sistematično prikriti in tudi podtakniti Nemcem, če bi prišlo na dan. Sporazum med Stalinom in Hitlerjem je bil uvod v svetovno vojno.

Ocene števila pobitih na Poljskem se zelo razlikujejo in segajo do nekaj deset tisoč. Večina pobitih so bili častniki

in podčastniki, ki so bili vojni ujetniki, ob Poljakih tudi Ukrajinci, Belorusi in Judje. Pobiti je bilo tudi po več sto zdravnikov, odvetnikov, novinarjev...

Sovjetska zveza je po tajnem delu dogovora med Hitlerjem in Stalinom zasedla tudi Estonijo, Latvijo in Litvo in napadla še Finsko.

Dogajanje je bilo uvod v svetovno morijo, v kateri smo visoko ceno plačali tudi v Sloveniji, kjer so se po vojni zgodili podobni poboji kot na Poljskem, ki jih je izvedla jugoslovanska partizanska vojska po ukazu revolucionarnih oblasti, tudi tiste pomore so poskušale nove revolucionarne oblasti sistematično prikriti. Le da je bilo žrtev in morišč, kjer so skrita trupla, pri nas več kot na Poljskem in da so tukaj revolucionarji pobijali pretežno svoje lastne ljudi.

Del medijev in tudi oblastne elite te zločinske povojne pomore še danes opravičuje, češ da je šlo za boj proti fašizmu ali nacizmu. Na podoben način so krivdo za svoje zločine že velike prej sprevračali Sovjeti po Katinu.

Kaj pravi evropska resolucija?

Celotna resolucija, v izvirnem besedilu, kot je objavljena na spletni strani Evropskega parlamenta, je takšna:

Evropska zavest in totalitarizem

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 2. aprila 2009 o evropski zavesti in totalitarizmu

Evropska zavest in totalitarizem

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Splošne deklaracije Združenih narodov o

človekovih pravicah,

- ob upoštevanju Resolucije št. 206(III)A o genocidu, ki jo je dne 9. decembra 1948 sprejela Generalna skupščina Združenih narodov,
- ob upoštevanju členov 6 in 7 Pogodbe o Evropski uniji,
- ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,
- ob upoštevanju Okvirnega sklepa 2008/913/PNZ z dne 28. novembra 2008 o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazenskopravnimi sredstvi,
- ob upoštevanju Resolucije št. 1481 parlamentarne skupščine Sveta Evrope z dne 26. januarja 2006 o potrebi po mednarodni obsodbi zločinov totalitarnih komunističnih režimov,
- ob upoštevanju svoje deklaracije ob razglasitvi 23. avgusta kot evropskega dneva spomina na žrtve stalinizma in nacizma, sprejete dne 23. septembra 2008,
- ob upoštevanju svojih številnih resolucij o demokraciji in spoštovanju temeljnih pravic in svoboščin, vključno z resolucijo z dne 12. maja 2005 ob 60. obletnici konca druge svetovne vojne v Evropi 8. maja 1945, resolucijo z dne 23. oktobra 2008 o spominu na žrtve namerno povzročene lakote (holodomor) in resolucijo z dne 15. januarja 2009 o Srebrenici,
- ob upoštevanju komisij za resnico in pravičnost, ustanovljenih v različnih delih sveta, ki ljudem, ki so živeli v številnih nekdanjih avtoritarnih in totalitarnih režimih, pomagajo preseči razlike in doseči spravo,
- ob upoštevanju izjav, ki so jih predsednik Parlamenta in politične skupine dali 4. julija 2006, sedemdeset let po državnem udaru generala Franca v Španiji,
- ob upoštevanju člena 103(4) svojega Poslovnika,

A. ker se zgodovinarji strinjajo, da zgodovinskih dejstev ni mogoče razlagati povsem objektivno in ker ne obstajajo objektivna zgodovinska poročila; ker poklicni zgodovinarji ne glede na to uporabljajo znanstvena orodja za preučevanje

preteklosti in poskušajo biti čim bolj nepristranski;

B. ker noben politični organ ali politična stranka nima izključne pravice do razlage zgodovine in ker ti organi in stranke ne morejo trditi, da so objektivni,

C. ker se uradnih političnih razlag zgodovinskih dejstev ne bi smelo vsiljevati z večinskimi odločitvami v parlamentih; ker parlament ne more sprejemati zakonodaje za preteklost,

D. ker je osrednji cilj procesa evropskega združevanja zagotoviti, da se spoštujejo temeljne pravice in načela pravne države, in ker so bili s členoma 6 in 7 Pogodbe o Evropski uniji zagotovljeni primerni mehanizmi za uresničitev tega cilja,

E. ker lahko napačne razlage zgodovine spodbujajo politike izključevanja in tako napeljujejo k sovraštvu in rasizmu,

F. ker je treba ohraniti spomin na tragično preteklost Evrope, da se počastijo žrtve, obsodijo storilci in položijo temelji za spravo, ki bo temeljila na resnici in spominu,

G. ker je bilo v totalitarnih in avtoritarnih režimih dvajsetega stoletja v Evropi pregnanih, zaprtih, mučenih in ubitih na milijone žrtev; ker je vseeno treba priznati holokavst za edinstven primer v zgodovini,

H. ker je bil nacizem glavna zgodovinska izkušnja Zahodne Evrope in ker so v srednje- in vzhodnoevropskih državah izkusili tako komunizem kot nacizem; ker je treba spodbujati razumevanje za dvojno diktatorsko zapuščino teh držav,

I. ker je bilo evropsko združevanje sprva odgovor na trpljenje, ki sta ga povzročili dve svetovni vojni in nacistična tiranija, ki je pripeljala do holokavsta in širjenja totalitarnih in nedemokratskih komunističnih režimov v srednji in vzhodni Evropi, bilo pa je tudi način preseganja globokih delitev in sovražnosti v Evropi s sodelovanjem, združevanjem, končanjem vojne in zagotavljanjem demokracije v Evropi,

J. ker je bil proces evropskega združevanja uspešen in je naposled pripeljal do Evropske unije, ki združuje države srednje in vzhodne Evrope, ki so živele pod komunističnimi režimi od konca druge svetovne vojne do zgodnjih devetdesetih let, in ker je pred tem pristop Grčije, Španije in Portugalske, ki so trpele pod dolgotrajnimi fašističnimi režimi, pomagal utrditi demokracijo v južnem delu Evrope,

K. ker Evropa ne bo združena, če ne bo sposobna oblikovati enotnega pogleda na svojo zgodovino, če ne bo priznala nacizma, stalinizma ter fašističnih in komunističnih režimov kot skupne zapuščine in če ne bo izvedla poštenih in poglobljenih razprav o njihovih zločinih v prejšnjem stoletju,

L. ker leta 2009 ponovno združena Evropa praznuje 20. obletnico razpada komunistične diktature v srednji in vzhodni Evropi in padca berlinskega zidu, kar bi morala biti priložnost za krepitev zavesti o preteklosti in priznanje vloge demokratičnih pobud državljanov, kot tudi spodbuda za krepitev občutka skupnosti in združenosti,

M. ker je pomembno tudi, da pomnimo tiste, ki so dejavno nasprotovali totalitarni vladavini in ki bi morali zaradi svoje požrtvovalnosti, zvestobe idealom, časti in poguma imeti mesto v zavesti Evropejcev kot junaki totalitarne dobe,

N. ker je z vidika žrtev vseeno, kateri režim jih je iz kakršnega koli razloga prikrajšal za svobodo, jih mučil ali ubijal,

1. izraža spoštovanje do vseh žrtev totalitarnih in nedemokratičnih režimov v Evropi in se poklanja vsem, ki so se borili proti tiraniji in zatiranju;

2. obnavlja svojo zavezanost miroljubni in uspešni Evropi, ki temelji na vrednotah, kot so spoštovanje človekovega dostojanstva, svoboda, demokracija, enakost, načela pravne države in spoštovanje človekovih pravic;

3. poudarja pomen ohranjanja spomina na preteklost, saj brez resnice in spomina ni sprave; ponovno potrjuje svoje enotno stališče proti vsem oblikam totalitarne vladavine ne glede na ideološko ozadje;

4. opozarja, da so se zadnji zločini proti človečnosti in dejanja genocida v Evropi dogajali še julija 1995 ter da je za boj proti nedemokratičnim, ksenofobičnim, avtoritarnim ali totalitarnim idejam in težnjam potrebna stalna budnost;

5. poudarja, da je treba za okrepitev evropske zavesti o zločinih, ki so jih zagrešili totalitarni in nedemokratični režimi, podpirati dokumentiranje in pričevanja o nemirni evropski preteklosti, saj brez spomina ne more biti sprave;

6. obžaluje, da se 20 let po razpadu komunističnih diktatur v srednji in vzhodni Evropi v nekaterih državah članicah še vedno neupravičeno omejuje dostop do dokumentov, ki so pomembni za posameznike ali potrebni za znanstvene raziskave; poziva vse države članice, naj si resnično prizadevajo za odprtje arhivov, tudi arhivov nekdanjih notranjih varnostnih služb, tajne policije in obveščevalnih

služb, čeprav je treba zagotoviti, da se to ne bo izrabljalo za politične namene;

7. odločno in jasno obsoja vse zločine proti človeštvu in množične kršitve človekovih pravic, ki so jih zagrešili vsi totalitarni in avtoritarni režimi; žrtvam teh zločinov in njihovim družinskim članom izraža sočutje, razumevanje in priznanje za njihovo trpljenje;

8. izjavlja, da je evropsko združevanje kot model miru in sprave svobodna izbira narodov Evrope, da se zavežejo skupni prihodnosti, in da je Evropska unija posebej odgovorna za spodbujanje in varovanje demokracije, spoštovanja človekovih pravic in načel pravne države, ne le v Evropski uniji, ampak tudi zunaj nje;

9. poziva Komisijo in države članice, naj si še naprej prizadevajo za krepitev pouka evropske zgodovine, ter poudarijo zgodovinski dosežek evropskega združevanja in ostro nasprotje med tragično preteklostjo ter miroljubnim in demokratičnim družbenim redom današnje Evropske unije;

10. je prepričan, da bi ustrezno ohranjanje zgodovinskega spomina, obsežno prevrednotenje evropske zgodovine in vseevropsko priznanje vseh zgodovinskih vidikov sodobne Evrope okrepilo evropsko združevanje;

11. glede tega poziva Svet in Komisijo, naj podpreta in zagovarjata dejavnosti nevladnih organizacij, kot je organizacija Memorial v Ruski federaciji, ki se aktivno ukvarjajo z raziskovanjem in zbiranjem dokumentov, povezanih z zločini iz stalinističnega obdobja;

12. ponovno izraža svojo dosledno podporo okrepljenemu mednarodnemu pravosodju;

13. poziva k vzpostavitvi platforme evropskega spomina in vesti, ki bi zagotovila podporo pri povezovanju in sodelovanju med nacionalnimi raziskovalnimi inštituti, specializiranimi za totalitarno zgodovino, in k ustanovitvi vseevropskega dokumentacijskega/spominskega centra za žrtve vseh totalitarnih režimov;

14. poziva h krepitvi obstoječih zadevnih finančnih instrumentov, da bi podprli strokovne zgodovinske raziskave, povezane z zgoraj opisanimi vprašanji;

15. poziva k razglasitvi 23. avgusta za vseevropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov, da bomo lahko dostojanstveno in nepristransko počastili njihov spomin;

16. je prepričan, da je končni cilj razkritja in ocene zločinov, ki so jih zagrešili komunistični totalitarni režimi, sprava, ki jo je mogoče doseči s priznanjem odgovornosti, prošnjo za odpuščanje in spodbujanjem moralne prenove;

17. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, parlamentom držav članic, vladam in parlamentom držav kandidatk, vladam in parlamentom držav, pridruženih Evropski uniji, ter vladam in parlamentom držav članic Sveta Evrope.